

ETT STIFT VÄXER FRAM

Bernhard M Koch

Stockholms katolska stift 50 år En präst som har varit med från början (nästan) minns Temat för dessa utföranden (som är en något reviderad utskrift av ett föredrag som hölls i S:t Josefs förening i Stockholm den 16 okt 03) formulerades innan författaren upptäckte att det fanns ett bidrag med samma namn i den nyutkomna boken Stockholms katolska stift 50 år utgiven av Veritas förlag. Det ligger kanske i sakens natur att man kommer fram till samma ordval med tanke på hur den katolska kyrkan har utvecklat sig i Sverige under denna tid.

Den första tjänsten som präst i Sverige, som kaplan i Kristus Konungens församling i Göteborg, tillträdde jag den 1 september 1956. Stiftet Stockholm hade upprättats redan 1953. Men på inbjudan av biskop Muller hade jag som prästkandidat besökt Sverige redan 1950 och 1953. Dessutom har min bror, den senare domprosten och prelaten Johannes F Koch, varit verksam här sedan 1950. Jag var alltså ganska väl informerad om de kyrkliga förhållandena i detta land redan innan jag kom hit som präst.

År 1953 blev alltså den katolska kyrkan i Sverige ett självständigt stift inom den katolska världskyrkan. Men kyrkan fanns ju i detta land redan innan dess, officiellt sedan kung Gustav III:s dagar efter ett c:a 250-årigt avbrott på grund av den sk reformationen. Vilken status hade då kyrkan innan den blev stift och vad betydde det att den blev stift?

För att förstå detta måste man känna till hur kyrkan fick sin struktur på apostolisk tid. Jag vill försöka att så kort det nu går skildra denna process så som den framträder i Apostlagärningarna, i NT:s brevlitteratur och i kyrkofädernas skrifter.

Kyrkans struktur växer fram: Kristi kyrka en organism, inte en organisation

Efter Kristi himmelfärd och den Helige Andes ankomst på Pingstdagen och när urförsamlingen i Jerusalem hade stabiliserats efter några år, reste apostlarna enligt Mästarens uppdrag ut till främmande länder för att förkunna evangelium också där. Hur de utförde detta uppdrag visar framför allt aposteln Paulus arbete. Han hade kallats till apostel av Kristus själv efter att ha varit Saul, en trogen farisé och förfölj ar av den "nya sekten" som byggde sin verksamhet på Jesus av Nasarets framträdande. Så som Paulus sökte sig även de andra apostlarna först till de större städerna, där det fanns judiska kolonier. Men de vände sig även till andra människor, "hedningarna", som ville lyssna till deras förkunnelse. De viktigaste städerna under antiken var Antiokia i Syrien, Alexandria i Egypten och framför allt Rom. Där växte det fram livskraftiga kristna församlingar som utformade egna livskraftiga traditioner i gemenskap med och inspiration från urförsamlingen i Jerusalem.

Dessa grundarförsamlingar utvecklade sedan en egen missionsverksamhet och de kristna grupper som uppstod i de mindre städerna inom de stora städernas inflytelseområde höll kontakt med sina moderförsamlingar och övertog deras sätt att fira gudstjänst (liturgi) och organisera det kyrkliga livet. Så fick dessa centralförsamlingar en stark sällning och deras

ledare titeln Patriarker. Urpatriarkaten är således Jerusalem, Antiokia, Alexandra och Rom.

När en apostel hade verkat i en stad för att vinna människorna för Kristus tillräckligt länge, tills församlingen där hade vunnit stabilitet, tillsatte han ledare som på grekiska kallades episkopoi (föreståndare) resp. presbyteroi (äldste). Till dessa överlämnade han genom en sakramental handpåläggning sina apostoliska fullmakter och uppdrag, vilka han hade fått av Kristus själv. Sedan reste han vidare till nya verksamhetsområden. Så uppstod efter hand ett nätverk av kristna församlingar som stod i kontakt med och avhängighet från varandra. Inom Patriarkalområdena fick vissa församlingar en starkare ställning, framför allt i de romerska provinshuvudstäderna, vars biskopar fick titeln Metropoliter (ärkebiskopar) som hade ett antal s.k. suffraganbiskopar under sig. I dessa församlingar blev snart en enda episkopos (biskopen) ledaren med den fulla apostoliska auktoriteten och presbyteroi (prästerna) hans synod och medhjälpare. När det sedan formerades kristna grupper också i byarna runt omkring, sändes prästerna dit för att i en något begränsad utsträckning utöva det apostoliska ämbetet.

Hela denna ordning bygger på apostlarnas uppdrag och fullmakter och kallas den Apostoliska successionen. Genom en oavbruten serie av handpåläggningar, präst- och biskopsvigningar, har denna apostoliska succession lämnats vidare ända till våra dagar och den struktur som kyrkan fick på detta sätt existerar även i vår tid.

Påvens ställning kan på ett enkelt sätt förtydliga detta: eftersom aposteln Petrus dog som biskop av Rom, är påven Petrusämbetets innehavare och som sådan Herde i Kristi ställe för hela Kristi hjord på jorden (jämför Joh 21: 15-17). Dessutom är påven patriark för västerlandets patriarkat, metropolit för Roms kyrkoprovin, och som basis för allt detta biskop av Rom.

I länderna kring Medelhavet, där de äldsta kristna församlingarna uppstod, var det normalt att församlingen i en stad leddes av en biskop. Det blev alltså många småstift, så som det delvis fortfarande är i Italien och i den ortodoxa kyrkan i t ex Grekland, Det var en engelsk missionär, Bonifatius, som på 700-talet hade fått i uppdrag att organisera det kyrkliga livet i det Frankiska rikets östra och norra provinser, nuvarande Tyskland och Nederländerna, som skapade den stiftsform som är vanlig för oss i dag. Han upprättade stift som motsvarade den politiska provinsindelningen. Detta blev mönsterbildande för kyrkans senare utveckling.

I ramen för kyrkans missionsarbete i nyare tid, efter att missionen i Asien och Amerika hade kommit i gång på 1500-talet, och man fick områden, där de kristna grupperna under en lång tid behövde hjälp för att vinna självständighet och stabilitet, skapades år 1622 en egen missionsmyndighet vid kyrkans centrala styrelse i Rom, kardinalskongregationen för trons utbredande (Congregatio de Propaganda Fide), i dag helt enkelt kallad missionskongregationen. De kyrkliga områden som ännu inte var självförsörjande personellt och ekonomiskt underställdes denna myndighet och kallades Apostoliska Vikariat resp. Prefekturer.

Det var denna ställning som Apostoliskt Vikariat som den katolska kyrkan i Sverige hade innan den blev Stockholms katolska stift.

Biskop Johannes Erik Muller

Den siste Apostoliske Vikarien för det Apostoliska Vikariatet Sverige och den förste stiftsbiskopen för Stockholms katolska stift var Johannes Erik Muller. Han var alltså vigd biskop redan när han kom till detta land år 1923 och det var inte någon som helst som hade ordinerat honom, utan självaste Eugenio Pacelli, den senare Påven Pius XII. Ärkebiskop Pacelli var Apostolisk Nuntie i Bayern som har ett eget konkordat med den Heliga Stolen.

Johannes Muller var född i den lilla bayerska byn Gründholm och det är inte svårt att föreställa sig att ortsnamnen Gründholm- Stockholm gav upphov till associationer och skämt. Den unge prästen fick tidigt en betydelsefull ställning i Münchens ärkestift: han blev medlem i domkapitlet och hade hand om Caritasarbetet. När man efter biskop Bitter behövde en ny ledare för kyrkan i Sverige var det inte förvånande att man utsåg den unge och aktive prelaten. Nuntius Pacelli spelade säkert en viktig roll i detta sammanhang. Efter sin utnämning till ledare för den katolska kyrkan i Sverige lade Muller den helige kung Eriks namn till sitt eget. 1923 anlände biskop Muller till Trelleborg. Vid färjan där hade en liten skara katoliker från Malmö samlats för att tillsammans med sin kyrkoherde,, Jesu Hjärtaprästen Wilhelm Meijerink, hälsa sin nye ledare välkommen. När jag kom till Sverige år 1956 som kaplan till Göteborg, var Meijerink kyrkoherde där och han berättade följande: Biskop Muller hade läst lite svenska i München och han hade förberett ett litet tal på svenska för sin ankomst i Sverige. Han bad P Meijerink att se igenom manuskriptet och bättra ev fel.. På ett ställe hade han förväxlat ett a med ett e, när han hade skrivit att han hade den svenska fann i sitt vapen.

Biskop Muller var egentligen inte särskilt förtjust i tanken, att Vikariatet skulle bli stift. Han tyckte att det inte återgav realiteterna. Kyrkan i Sverige var fortfarande helt osjälvständig och helt beroende av hjälp utifrån. Den stora invandringen från katolska länder efter 2:a världskriget hade låtit växa de få församlingarna till det mångdubbla i antalet medlemmar, men varken de få prästerna eller ekonomin räckte till för en ordnad självvård. Hellre hade han sett att landet hade delats i två vikariat och han hade förberett detta genom att utnämna Monsignore Assarsson till biskoplig kommissarie i Södra Sverige med säte i Helsingborg. En trogen katolik, konsulinnan Gisela Trapp, hade där byggt ett hus som man hade föreställt sig kunde bli residens för en biskop och ev bostad för biskop Muller själv efter hans emeritering.

Det var alltså under biskop Muller som jag kom till Sverige. Efter min kaplanstid i Göteborg blev jag kyrkoherde i Gävle år 1961 och kyrkoherde i Malmö 1965. Jag hade periodvis även uppdrag för stiftet i dess helhet: 1962-76 var jag medlem i stiftets liturgiska råd (som senare blev liturgiska nämnden KLN), under åren 73 -78 medlem i prästrådet, åren 75 -78 ledamot i stiftsrådet. Dekan för Malmö dekanat var jag från 1977 till 1985.

En stor del av Biskop Mullers verksamhet gick ut på att vinna präster för arbetet i hans stift och att säkra ekonomin. Det fanns knappast några prästkallelser i Sverige och inte något statsbidrag eller liknande för den katolska kyrkan. Nödtvunget fick Biskopen resa ut till andra länder för att kyrkans arbete i Sverige skulle kunna fungera. Hjälpen hade han i detta av framför allt W Meijerink som hade blivit stiftspräst och Monsignore för att

speciellt i Amerika arbeta för Sverige. Sju gånger hade han gjort resan med båt till USA, flyg fanns ju inte då, och vid den sista resan med en holländsk båt hade de råkat ut för svår storm. Men prelaten hade en härdad natur och när alla passagerare och besättningen var utslagna på grund av sjösjuka, infann sig endast kaptenen och - Msgr. Meijerink regelbundet till måltiderna.

Biskop Ansgar Nelson OSB

Men både Biskop Muller och Msgr. Meijerink blev äldre och resandet blev för besvärligt för dem. Då bad Biskopen att man i Vatikanen ville utse en hjälpbiskop med efterföljserätt (Coadiutor cum iure succedendi) åt honom. Relativt snart hittade man benediktinpatern Ansgar Nelson med dansk bakgrund, boende i Amerika, som en passande person för denna uppgift. 1947 blev han vigd till biskop i Amerika och kom samma år till Sverige.

Som tonåring hade han utvandrat till Amerika, där det fanns en farbror som hade ändrat sitt danska namn Nielsen till det mera engelskt klingande Nelson. Den unge mannen konverterade till den katolska tron och blev benediktinmunk. Förmodligen spelade kontakten med Johann Theodor Suhr en viktig roll för Nelson, en dansk som flera år tidigare hade blivit katolik och bott en tid i Amerika, blivit benediktinmunk i Luxemburg och sedan katolsk Biskop i Köpenhamn.

Nu var saken bara den, att den nye hjälpbiskopen inte var förtjust i tanken att resa runt i världen och skaffa pengar och präster till kyrkan i Sverige. Det fanns alltså från början en viss besvikelse på ömse sidor. Biskop Nelson var också positivt inställd till den kyrkorättsliga förändringen av kyrkans i Sverige ställning. Eftersom Nelson inom en överskådlig tid skulle ta över ledningen för kyrkan, gick man i Rom på hans linje och upprättade stiftet Stockholm. Men detta stift skulle ännu under en obestämd tid sortera und Missionskongregationen.

Så gick åren och först 1957 drog sig Biskop Muller tillbaka och flyttade efter en tids vistelse i Helsingborg på begäran av hans efterträdare och av hälsoskäl tillbaka till Bayern.

Från allra första början var Biskop Nelson beroende av personer som erbjöd honom sin hjälp. Tyvärr hade han ingen större utvecklad personkänedom. Visserligen hade han utnämnda generalvikarier, först den holländske prästen van Mierlow och efter dennes död för en kortare tid P. Fens ÖP och sedan Msgr. Hans Henrik von Essen. Men man hade en stark känsla av att där fanns personer i bakgrunden som hade stort inflytande. Det kom till situationer då vissa av biskopens rådgivare tom kom i konflikt med lagen. Förhållandena i det "Gamla Biskopshuset", nuvarande församlingshuset vid domkyrkan, blev så omöjliga, lokalerna slitna och trånga, att man köpte en fastighet på Valhallavägen och förlade biskopsämbetet dit. Biskop Nelsons hälsa var inte heller den bästa. Han darrade starkt och var kedjerökare. 1962 drog han sig således tillbaka och återvände till sitt gamla kloster i Amerika, där han dog den 31 mars 1990.

En liten anekdot kan kanske belysa Biskop Nelsons sinne för humor: Jag hade hört en historia om en känd fransk författar som var gift med en danska. När han var på besök hos en kollega i USA, skröt denne med att allt var bäst, störst och märkvärdigast i Amerika. Men fransmannen visste alltid något som var bättre, större och märkvärdigare i Europa. Till sist blev Amerikanen otålig och påpekade, att det i alla fall inte fanns några indianer i Europa. "Vi kallar dem danskar", svarade fransmannen. - I min ungdomliga dristighet berättade jag denna historia för Biskopen. Reaktionen blev oväntad: han skrattade gott och yttrade "Jag har faktiskt indianer i min familj" (om jag är rätt informerad var ovan nämnde farbror gift med en indianska.)

Biskop John E Taylor

Inom den amerikanska militärbasen Thule på Grönland hade Oblatordens (OMI) amerikanska provins övertagit själavården för de katolska anställda. Eftersom Grönland tillhörde Danmark och även kyrkligt sorterade under Apostoliska vikariatet Danmark resp. Köpenhamns stift, placerades några ordenspatres där. När Biskop Nelson träffade dem, inbjöd han dem att komma till Sverige. Provinsialen i Amerika uppdrog då åt en Pater Taylor att under en tid bo i Stockholm för att förbereda ordens verksamhet där. Pater Taylor fick bo i "Gamla Biskopshuset" En engelsk Benediktin som under några år varit abbot i ett kloster i Skottland, Oswald Eaves, var domprost. Det var han som berättade följande händelse för mig: Det saknades prästerliga medhjälpare i domkyrkoförsamlingen. Eaves frågade då P Taylor, om han kunde tänka sig att hjälpa till med själavårdsarbetet. Denne svarade, att han ju skulle förbereda sin ordens verksamhet och att han var fullt sysselsatt med denna uppgift. Då bad domprosten patern att flytta från domkyrkoförsamlingens lokaler, så att en kaplan kunde bo där. Pater Taylor hade förståelse för detta och stiftet ordnade en annan bostad åt honom. (*Historiens fortsättning följ er fyra avsnitt längre ner.*)

Så kom sedisvakansen: Biskop Nelson hade avgått och en ny biskop skulle utses. Då började ryktena och intrigerna: namn på tänkbara biskopskandidater nämndes och omedelbart gjorde motståndarna till de utpekade allt för att förhindra en utnämning. Sedisvakansen drog ut på tiden. Till sist bestämde sig Rom för en präst som var ny och tämligen okänd i stiftet, *Pater John E Taylor OMI.*

Biskopsvigningen blev en stor fest. Den ägde rum i Blå hallen på stadshuset, eftersom det saknades en katolsk kyrka som kunde ta emot de väntade skarorna. Det var ju första gången efter reformationen som en katolsk biskopsvigning ägde rum i Sverige. Biskop Taylor hade bett hjälpbiskopen i New York, Fulton Sheen, en i Amerika utomordentligt känd och uppskattad radio- och TV- talare, att hålla predikan.

Vid ett tillfälle fick jag vara med i en mindre krets präster som satt tillsammans med biskop Sheen som bl.a. berättade roliga historier. Jag minns en av dessa: en ny biskop hade utnämnts i ett stift i USA. Han hade bestämt som sitt valspråk de latinska orden Miles sum Christi (Kristi soldat är jag; fritt efter 2 Tim 2:3). En katolik frågade vad detta betydde på engelska. Någon elak person svarade: "Miles from Christ" (mil ifrån Kristus!).

Nu hade det 2:a Vatikankonciliet börjat i Rom. Och den nyttillträdde biskopen av Stockholm var tvungen att under långa perioder vara borta från sitt stift. Jag kan inte undgå att uppfatta biskop Taylors gärning så att han aldrig lyckats att riktigt arbeta sig in i den Katolska kyrkans situation i Sverige. Där fanns även personer som beredvilligt tog över: genom att till synes avlasta biskopen ville de själva styra stiftet i vissa kretsars intressen.

(*Forts fr ovan:* En av de första åtgärder som *Biskop Taylor* vidtog var att flytta abbot Eaves till Karlstad!)

2:A VATIKANKONCILIET

Undan för undan publicerades nu dokumenten från det stora kyrkomötet. När jag läste dessa texter, uppfattade jag dem som en logisk och naturlig vidareutveckling av den heliga, katolska och apostoliska kyrkans liv och lära. Under mina studier i München blev det klart för mig, att den av Kristus instiftade Kyrkan ständigt måste förnya sig för att möta världen som ju ständigt förändrar sig. Mycket av det som vi hade lärt oss kände jag igen i konsiliedokumentet. Jag kunde således inte se något sensationellt i denna process. Det gjorde däremot andra som tyckte att den Katolska kyrkan nu skulle bli något helt annat än vad den hittills hade varit. De konvulsioner som blev en följd av detta är välkända och behöver inte kommenteras här. Men jag tror att man tacksamt kan konstatera att de krisfenomen som blev följden fick relativt ringa verkan här hos oss jämfört med andra delar av kyrkan. Jag förmodar att de som så ofta på ett "radikalt" sätt åberopade och åberopar "konsilieandan" inte har läst och tänkt igenom 2:a Vatikankonciliet's dokument. Den första praktiska uppgift som enligt konsiliets beslut skulle genomföras även här i vårt stift var *Liturgireformen*. Många av de principer som skulle gälla för denna reform var inte nya för mig heller. Både i församlingarna i Tyskland och i vårt prästseminarium Georgianum i München, där den internationellt kände liturgikern Josef Pascher var rektor, hade vi hela tiden försökt att i ramen för gällande rubriker skapa en levande och folknära utformning av gudstjänstlivet. För att sätta i gång reformarbetet tillsattes ett liturgiskt råd under ledning av kh Gösta Pontén, i vilket förutom jag även P Adelkamp SJ och docent Per Beskow ingick. Det första arbetet var att skapa goda översättningar av de liturgiska texterna. Med detta fick vi god hjälp av en docent Molde, som kh Pontén hade god kontakt med.

När jag 1965 kom till Malmö, hade vårt arbete kommit så långt att den reformerade liturgin kunde genomföras i stiftet. Den nye kyrkoherden i Vår Frälsares församling var alltså den förste som firade gudstjänst på detta nya sätt i Malmö. Några församlingsbor trodde då att alltihop var hans eget påhitt! Det var inte så lätt att undanröja denna missuppfattning.

En viktig händelse under Biskop Taylors tid var 600-årsminnets firande av den Heliga Birgittas himmelska födelsedag år 1973. Även denna högtid ägde rum i Blå hallen med kardinal Wright. Den då nye kungen Carl XVI Gustav var närvarande och det var hans första officiella uppdrag efter sitt trontillträde.

Även Biskop Taylor var tvungen att söka hjälp i utlandet för kyrkans verksamhet i Sverige. När han kom tillbaka från en sådan resa insjuknade han på flygplatsen i Stockholm. Efter en plågsam sjukdomstid avled han den 9 september 1976.

Efter Biskop Taylor följde en tvåårig sedisvakans. Vi i stiftsrådet valde enl. föreskrifterna i CIC, den kyrkliga lagboken, en Kapitelsvikarie (stiftsadministrator); det blev P Paul Glogowski SDB. Under Biskop Muller hade denne varit biskoplig sekreterare och även senare var han medarbetare i stiftsledningen. Den långa tiden utan ordinarie biskop var svår för både Kapitelsvikarien och stiftsrådet. De strukturer som hade uppstått under Biskop Taylor fortsatte i stort sett att dominera. Samma fenomen som efter Biskop Nelsons resignation hade visat sig, blev synliga också nu (se ovan!). Ett rättsligt tvivelaktigt beslut fattades av den Nordiska biskopskonferensen under denna tid: man beslöt att lämna Missionskongregationens överhöghet och underställa sig Statssekretariatet som ett vanligt stift. Under en sedisvakans kunde ett sådant beslut egentligen inte fattas, men Rom godtog steget (av oaktsamhet?)

Biskop Hubertus Brandenburg

Till sist kom Roms beslut. Det blev hjälpbiskopen i Osnabrücks stift i Tyskland med säte i Hamburg, teol dr Hubertus Brandenburg, som blev utnämnd till ny biskop av Stockholm. En viktig faktor även den här gången var säkert det faktum att biskop Brandenburg inte var närmare känd i Sverige. Jag personligen blev inte särskilt överraskad. Jag hade träffat biskop Brandenburg något år tidigare vid en högtid i Vår Frälsares församlings vänförsamling S:ta Elisabeth i Hamburg. Relationerna mellan kyrkan i Sverige och Hamburg har ju urgamla anor, ända från den helige Ansgars tid. Nordens apostel var som ärkebiskop av Hamburg/Bremen ledare för kyrkan i hela Norden. Och på nyare tid hade dessa relationer liksom återupptagits genom de vänskapsförbindelser som hade upprättats mellan församlingar i Norden och i Nordtyskland, speciellt i Hamburg, efter den Nordiska katolikdagen 1964. Biskop Brandenburg var känd som en mycket dynamisk personlighet med stor erfarenhet ang. diasporasituationen.

Med stor energi tog biskop Brandenburg itu med sin nya uppgift. Redan hans installation som biskop av Stockholm hade en ekumenisk prägel eftersom den ägde rum i S:ta Katarina kyrka på Söder. Ekumeniken var överhuvudtaget viktig för biskop Brandenburg, ibland kanske på ett något orealistiskt sätt.

Under Biskop Brandenburgs pontifikat skedde en markant förbättring av den katolska kyrkans i Sverige organisatoriska situation: nya församlingar grundades och många kyrkor byggdes, så att församlingsarbetet kunde komma ifrån de ofta otillräckliga och primitiva villkoren, under vilka det tidigare ofta hade måst bedrivas. Den viktigaste händelsen i detta avseende var skapandet av ett riktigt stiftscentrum vid katedralen S:t Erik. Alltsedan hans tillträde som domprost hade prelat Johannes F Koch arbetat för detta mål, men han mötte föga förståelse hos tidigare ledningar för stiftet, ja blev rentav motarbetad av vissa kretsar i Stockholm, så att saken tom fick behandlas vid ett möte i Missionskongregationen i Rom med ärkebiskop Lourdasami. Men biskop Brandenburg förstod betydelsen av detta ärende och så kunde domkyrkan byggas ut och nya lokaliteter för de kyrkliga arbetet och för prästernas boende skapas, samt de värdefulla gamla

byggnaderna renoveras och moderniseras. Biskop Brandenburg var även öppen för Prelat Kochs förslag att förvärva en fastighet som stod till salu alldeles intill domkyrkan och där inrätta stiftets ledningscentral, biskopsämbetet. Idén att bevara den gamla S:t Eriks kyrka oförändrad och bygga en ny, större katedral vid sidan om, gick däremot inte igenom, något som man nu kanske beklagar med tanke på den enorma och mångfaldiga verksamhet som bedrivs där även av olika nationella missioner. – I det i oktober i år publicerade postsynodala dokumentet *Pastores gregis* understryker vår Helige Fader med eftertryck katedralens betydelse för ett stift. – Invigningen av den nygestaltade domkyrkan förrättades den 25 mars 1983 av kardinal Josef Höffner från Köln som, **för första gången** efter reformationen, var påvens officiella personlige Legat i Sverige.

Ett annat område som Biskop Brandenburg ägnade stor uppmärksamhet åt var prästutbildningen. Ett stift kan ju inte betraktas som " normalt", så länge det inte kan rekrytera de präster som behövs inom det egna området. Grundandet av ett prästseminarium och av Collegio Svedese i Rom var initiativ som skulle göra stiftet Stockholm mera " normalt" även i detta avseende. Också i denna angelägenhet hade det inlämnats väl utarbetade förslag till tidigare stiftsledningar som dock lämnade dem utan beaktning.

En betydelsefull händelse som biskop Brandenburg hade tagit initiativ till var *stiftssynoden* 1995 i Vadstena. Stiftets utveckling under de 20 åren som Biskop Brandenburg var dess ledare var stor och biskopens arbetsbörda växte med detta. Således utsågs en hjälpbiskop, Passionistpatern William Kenney.

Höjdpunkten för det kyrkliga livet i Sverige under Biskop Brandenburgs tid var emellertid *Påve Johannes Paulus II:s besök* i Norden år 1989. Den även för oss så viktiga kyrkliga hjälporganisationen Bonifatiusverk hade bett mig att följa med en grupp präster från DDR till påvegudstjänsten i Oslo; det var fortfarande nästan en sensation att myndigheterna i Östtyskland hade gett detta tillstånd. Tyvärr kunde jag inte heller vara med vid den stora gudstjänsten i Globen, för en privat TV-kanal hade bett mig att kommentera påvebesöket. Men mötet med den Helige Fadern i domkyrkan i Stockholm var en stor upplevelse.

Enl. föreskrifterna inlämnade Biskop Brandenburg sin avskedsansökan till den Heliga Stolen år 1998 med anledning av att han fyllde 75 år. Emeriteringen godkändes och han utnämndes till stiftsadministrator tills en ny biskop hade utsetts. Även nu spekulerades livligt om en efterföljare och återigen lyckades man i Rom med att välja en präst som minst av alla var föremål för spekulationer, Karmelitpatern Anders Arborelius. Vår Helige Fader utnämnde honom till biskop av Stockholm den 17 november 1998 (!)

Biskop Anders Arborelius

Under min verksamhet som kyrkoherde höll jag varje år en serie föreläsningar med titeln Trosinformation. Genom dessa ville jag ge en systematisk komprimerad bild av den Katolska kyrkans lära och liv för både katoliker och ickekatoliker. Många av de ickekatolska deltagarna tog sedan steget in i den Katolska kyrkan. På 60-talet kom också en ung student från Lund till dessa sammankomster och han bad sedan att bli upptagen i Kyrkan. Detta skedde i Elisabethhemmets kapell i Malmö den 17 november 1969 (!).

– Studentens namn var Anders Arborelius. Under kursens gång kom jag till den uppfattningen att Anders kanske tänkte på att bli präst. Vid ett besök i Rom hos Birgittasystrarna fick jag sedan veta att han skulle träda in i karmelitorden. Då blev jag besviken, för jag hade hoppats att han skulle bli stiftspräst. Men när han nu hade utsetts till biskop, hade han ju i alla fall och i högsta grad blivit stiftspräst!

Det som väckte mest uppmärksamhet vid Anders Arborelius' utnämning var det faktum att den nye biskopen var infödd svensk, om än inte född i Sverige. Detta kunde man se som ett ytterligare steg till normaliseringen av stiftets utveckling. - För biskopsvigningen behövde man nu inte heller låna en profan lokal eller en ickekatolsk kyrka längre; den kunde äga rum i den utvidgade katolska katedralen.

Biskop Anders' arbete hittills har gått ut på en större betoning av den andliga faktorn i kyrkans arbete. Detta visar bl.a. hans rel. många herdabrev och det faktum att han själv håller reträtter för präster, ordensfolk och lekmän. – Ett stift kan betraktas som " normalt", om det finns tillräckligt många präster som är inkardinerade i stiftet, dvs., har bundit sig till stiftet för hela sin prästerliga gärning. Dessa präster behöver naturligtvis särskild uppmärksamhet från stiftsledningens sida för att de kan känna sig hemma och få inspiration för sin situation som stiftspräster, så som ordensprästerna ju har sitt hem i sin ordensgemenskap med dess speciella spiritualitet. Redan under biskop Brandenburgs tid har några stiftspräster gjort ett försök att anordna möten speciellt för stiftspräster, men detta initiativ feltolkades och kunde därför inte få bestånd. Nu har biskopen själv upptagit denna tanke och han själv inbjuder till regelbundna sådana möten. – Ett försök att ställa kyrkans ekonomi på ett säkrare fundament genom att med hjälp av statliga myndigheter ta upp katolikernas kyrkobidrag kan ännu inte slutgiltigt bedömas, men det finansiella läget tycks ha blivit stabilare för stiftet. – På grund av stiftets geografiska utsträckning som kräver mycket resande av stiftschefen är ständigt en delning av stiftet i regioner ett tema. Förberedande åtgärder i denna riktning har dock avbrutits.

Framtiden

Det är emellertid min mening att en delning av stiftet förr eller senare är nödvändig. Stiftets biskop får inte uppfattas som en som för de flesta stiftsborna är svår att, nå dväljandes i en avlägsen upphöjdhet, varifrån han bara vid särskilda högtider stiger ned, förrättar sin celebra tjänst och sedan försvinner igen till sin nebulösa, utan han borde kunna uppfattas som en själasörjare som finns i närheten och kan nås även av vanligt folk helst när som helst.

Som ett argument mot flera stift i Sverige brukar framföras att kyrkan här är för liten för två eller tre stiftsorganisationer. Frågan är, om man i alla dessa stift verkligen skulle behöva allt det som man vanligtvis tror att ett stift skall ha. Här kan kanske en institution vara till hjälp som vi ännu saknar i Norden och som egentligen hör till den normala kyrkliga strukturen: kyrkoprovinsen, Metropolit- eller Ärkebiskopsämbetet. Så länge ett sådant inte finns hos oss, är kyrkans uppbyggnad inte fullbordad.

Vanligtvis föreställer man sig ett en kyrkoprovins i Norden skall omfatta alla nordiska stift. Men var någonstans skall en Metropolit eller Ärkebiskop residera. En präst från

Norge sade en gång till mig att man i hans land absolut inte kunde föreställa sig, att Ärkebiskopen skulle sitta i Köpenhamn. Kan man i Danmark föreställa sig, att Ärkebiskopen finns i Stockholm eller kan vi i Sverige tänka oss Oslo som nordiskt Metropolitansäte? Men om Sverige har t ex tre stift, blir det naturligt att biskopen i Stockholm blir Metropolitan och att alla tre stift har prästseminarium, olika nämnder och ev även annat gemensamt. Kanske man kan tänka sig att stiftet Helsingfors vill ansluta sig till Stockholms kyrkoprovins. Hur man i Danmark, Norge och Island vill organisera sig, är då deras problem. Men så länge det inte finns en katolsk Metropol hos oss, är den kyrkliga strukturen inte komplett.

Inte heller kan Stockholms stift anses vara ett " normalt " stift, så länge det inte har ett eget presbyterium som till sin majoritet består av i stiftet inkardinerade präster. Även biskop Anders måste ständigt på sina resor försöka vinna präster för sitt stift, eftersom vi själva inte klarar av rekryteringen inom vårt eget stift.

En faktor i bl.a. detta sammanhang är följande: en stor del, enl. en undersökning för några år sedan majoriteten, av våra katoliker som har invandrarbakgrund t o m i den andra eller tredje generationen, och det är minst 80 %, känner sig inte som medlemmar först och främst i den Katolska Kyrkan i Sverige och därmed i den lokala katolska församlingen, utan snarare tillhörande kyrkan i deras hemländer som representeras hos oss av nationella missioner. En förnuftig lösning av detta problem, ett verkligt enande, en " sammansmältning ", av alla grupperingar till en enda, verkligen *KATOLSK* kyrka i Sverige, är enl. min mening en överlevnadsfråga. Den nationella själavården betraktas av många berörda inte som en tjänst som Stockholms stift ställer till förfogande, utan resp. hemlandskyrka. Men så länge inte alla katoliker i Sverige, oberoende deras nationella ursprung, känner solidaritet med och ansvar för *den Katolska kyrkan i Sverige*, kan vi inte betraktas som ett " normalt stift ". Här har de nationella missionerna ett stort ansvar.

Det är emellertid inte vi människor som i sista hand kan avgöra framtiden för den Katolska kyrkan i vårt land genom organiserandet av strukturer. Vi måste visserligen göra vårt bästa i detta avseende också. Men kyrkans framtid är helt beroende av Guds välsignelse. Kyrkans huvud är Kristus. Endast om han med den Helige Ande styr oss och vi låter oss styras av honom, kan Kyrkan leva i detta land.